

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search
<http://ageconsearch.umn.edu>
aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

Sławomir Zawisza, Michał Michalski

Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy

ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI PO INTEGRACJI Z UNIĄ EUROPEJSKĄ NA OBSZARACH WIEJSKICH GMINY DOBRE

*ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT OF RURAL AREAS OF DOBRE
COMMUNITY AFTER INTEGRATION WITH THE EUROPEAN UNION*

Słowa kluczowe: przedsiębiorczość, Unia Europejska, integracja, rozwój

Key words: entrepreneurship, European Union, integration, development

Abstrakt. Celem badań było ukazanie uwarunkowań rozwoju oraz kierunków i narzędzi wspierania przedsiębiorczości na terenie gminy Dobre w województwie kujawsko-pomorskim. Badania przeprowadzono we wrześniu i październiku 2011 roku wśród 52 przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą na terenie gminy. Polegały one na wypełnieniu ankiety przez respondentów wybranych w sposób przypadkowy, którzy reprezentowali przedsiębiorstwa o różnej wielkości i terytorialnym zasięgu działania oraz różne gałęzie gospodarki. Ważnym źródłem informacji były także dane statystyczne pozyskane w Urzędzie Gminy w Dobrem oraz w Powiatowym Urzędzie Pracy w Radziejowie. Jak wskazują badania, wstąpienie Polski do Unii Europejskiej 1 maja 2004 roku przyniosło wiele nowych szans i możliwości rozwoju dla przedsiębiorczości, takich jak: dotacje, programy rozwojowe, fundusze, zniesienie barier wymiany handlowej z zagranicą. Wciąż jednak rozwój przedsiębiorczości na terenie gminy Dobre jest ograniczony przez bariery, takie jak: obciążenia podatkowe i składkowe, zły system kredytowy i skomplikowane procedury utrudniające korzystanie z funduszy unijnych. Badania wykazały, że czynniki te są przeszkodą w rozwoju głównie mikroprzedsiębiorstw i małych przedsiębiorstw.

Wstęp

Integracja z Unią Europejską (UE) wywarła wielki wpływ na funkcjonowanie gospodarki Polski w makroskali, a zwłaszcza wpłynęła na rozwój przedsiębiorczości. 10 lat funkcjonowania w strukturach UE przyniosło wiele zmian dzięki znacznym środkom finansowym z funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności, które zostały skierowane do Polski w ramach finansowania w latach 2004-2006 oraz w perspektywie finansowej na lata 2007-2013. Zagadnienia te znalazły odzwierciedlenie w badaniach i literaturze naukowej [Knopik 2009, Ładysz 2008, Musiałowska, Sapała 2010, Oręziak 2009, Prymaka, Kendyś 2012, Szymańska 2008, Śliwa 2008]. Obecnie rozpoczęta nowa perspektywa finansowa 2014-2020 umożliwi dalszy rozwój przedsiębiorczości, w której jednym z głównych obszarów wsparcia są tereny wiejskie.

Celem badań było ukazanie uwarunkowań rozwoju oraz kierunków i narzędzi wspierania przedsiębiorczości na terenie gminy Dobre. Konieczne było do tego zapoznanie się opiniami przedsiębiorców znajdujących się na terenie gminy. Wśród zagadnień dotyczących funkcjonowania przedsiębiorstw objętych badaniami znalazły się: wielkość przedsiębiorstwa, branża, w której się specjalizują, okres istnienia firmy na rynku, obszar, na którym działa, oraz zatrudnieni pracownicy. Ponadto przedmiotem badania były kwestie dotyczące problemów, z którymi borykają się przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą oraz ocena gminy Dobre jako miejsca do prowadzenia firmy. Kolejny obszar z zakresu badania to wpływ wstąpienia Polski do UE na prowadzenie działalności gospodarczej w opinii przedsiębiorców oraz kwestia korzystania z funduszy unijnych przeznaczonych na rozwój firm.

Material i metodyka badań

W badaniach wzięło udział 52 przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą na terenie gminy Dobre w województwie kujawsko-pomorskim. Wykorzystano badania ankietowe wykonane za pomocą formularza ankiety oraz analizę dokumentów i materiałów źródłowych z Urzędu Gminy w Dobrem oraz Powiatowego Urzędu Pracy w Radziejowie. Analizę dokumentacji przeprowadzono na przełomie lipca i sierpnia 2011 roku. Kwestionariusz anonimowej ankiety zawierał 18 pytań zamkniętych i półotwartych¹.

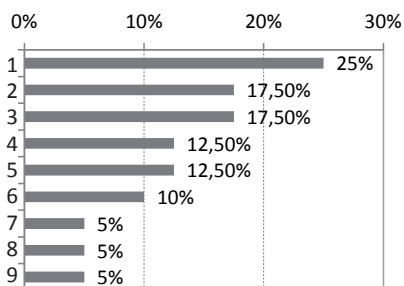
Pod względem wielkości przeważały mikroprzedsiębiorstwa – stanowiły 70% wszystkich badanych podmiotów, małe przedsiębiorstwa – 16%, a średnie i samozatrudniające przedsiębiorstwa – po 7%. Na obszarze gminy Dobre nie funkcjonowały duże przedsiębiorstwa. Najliczniej reprezentowaną branżą był handel, który stanowił 63% wszystkich badanych, następnie przedsiębiorstwa wielobranżowe (23%), produkcyjne (7%) i zajmujące się świadczeniem usług (7%). 62% przedsiębiorców było w wieku 46-55 lat, 23% to osoby w wieku 36-45 lat, a 15% – 26-35 lat. Najwięcej przedsiębiorców miało wykształcenie średnie – 62%, następnie wyższe – 23% oraz zawodowe – 15%.

Wyniki badań

Zdecydowana większość (84%) pytaných przedsiębiorców rozpoczęła działalność gospodarczą po 1989 roku, pozostałe 16% – po 2004 roku. Długość funkcjonowania badanych firm na rynku była różna. Krócej niż rok funkcjonowało tylko 2,0% przedsiębiorstw, od 1 roku do 5 lat – 15%, od 6 do 10 lat – 23%, od 11 do 15 lat – 30%, powyżej 15 lat – 30%. Pod względem zasięgu działalności 32% badanych przedsiębiorstw obejmowało gminę, 22% cały kraj, 16% powiat i tyle samo firmy o zasięgu międzynarodowym. Na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego działało 8% przedsiębiorstw, a najmniej (7%) ograniczało swoją działalność do obszaru miejscowości Dobre. Zdecydowana większość pytaných przedsiębiorców (70%) zatrudniała mieszkańców gminy, w przypadku pozostałych 30% załogę firmy tworzyli pracownicy spoza gminy, najczęściej byli to mieszkańcy sąsiednich gmin.

Jednym z zagadnień podjętych w badaniach dotyczących funkcjonowania przedsiębiorstwa było pytanie o problemy, jakie napotykają przedsiębiorcy w prowadzeniu firm. Najczęściej wskazywano na przeszkody w: zbyt wysokich obciążeniach składkowych (25,0%), skomplikowanym prawie utrudniającym funkcjonowanie (17,5%), problemach w uzyskiwaniu dofinansowania ze środków UE (17,5%), zbyt wysokich obciążeniach podatkowych (12,5%), nadmiarze kontroli

1. zbyt wysokie obciążenia składkowe/*too many contributions*
2. skomplikowane prawo, utrudniające funkcjonowanie/*complicated laws impeding running a business*
3. problemy w uzyskaniu dofinansowania ze środków UE/*problems to receive funds from the European Union*
4. zbyt wysokie obciążenia podatkowe/*too high taxes*
5. nadmiar kontroli ze strony organów państwowych/*excess control of state authorities*
6. zbyt liczne obowiązki informacyjne i sprawozdawcze/*too many information and reporting obligations*
7. możliwość poniesienia odpowiedzialności za niewłaściwe decyzje gospodarcze/*possibility of bearing responsibility for inappropriate business decisions*
8. problemy w uzyskaniu kredytów na działalność firmy/*problems with getting a bank loan for running a business*
9. żadnych problemów/*no problems*

Rysunek 1. Problemy napotkane przez badanych przedsiębiorców w prowadzeniu firmy, n = 52

Figure 1. Problems connected with running a business in the opinion of the surveyed entrepreneurs, n = 52

Źródło: opracowanie własne
Source: own study

¹ Badania wykonał Michał Michalski w ramach przygotowania pracy magisterskiej.

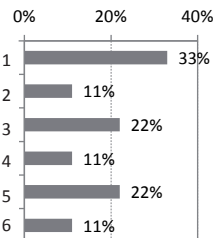
ze strony organów państwowych (12,5%). Pojawiały się również odpowiedzi wskazujące na zbyt liczne obowiązki informacyjne i sprawozdawcze (10,0%), możliwość poniesienia odpowiedzialności za niewłaściwe decyzje gospodarcze (5,0%), problemy z uzyskaniem kredytów na działalność firmy (5,0%). Jedynie 5,0% badanych przedsiębiorców nie napotkało żadnych problemów w trakcie prowadzenia swojej firmy (rys. 1).

Przedsiębiorcy prowadzący mikroprzedsiębiorstwa do głównych problemów napotkanych w trakcie prowadzenia działalności zaliczyli w największym stopniu zbyt wysokie obciążenia składkowe (37%), wysokie obciążenia podatkowe (22%) oraz możliwość poniesienia odpowiedzialności finansowej za niewłaściwe decyzje gospodarcze (22%). Pojawiały się także odpowiedzi o trudnościach ze skomplikowanym prawem utrudniającym funkcjonowanie (11%), a także o zbyt licznych obowiązkach informacyjnych i sprawozdawczych (11%). Żadnych problemów na swej drodze nie napotkało 11% badanych mikroprzedsiębiorców (rys. 2).

Małe przedsiębiorstwa do największych problemów zakwalifikowały zbyt wysokie obciążenia składkowe (70%) oraz wysokie obciążenia podatkowe (30%). Pojawiały się również odpowiedzi dotyczące utrudnień w postaci licznych obowiązków informacyjnych i sprawozdawczych (16%), problemów w uzyskiwaniu dofinansowań z UE (13%), skomplikowanego prawa utrudniającego funkcjonowanie firm (8%), możliwości poniesienia odpowiedzialności finansowej za niewłaściwe decyzje gospodarcze (8%). Również wskazano na problemy związane z nadmiarem kontroli ze strony organów państwowych (7%) i z uzyskaniem kredytów na działalność firmy (3%) – rysunek 3.

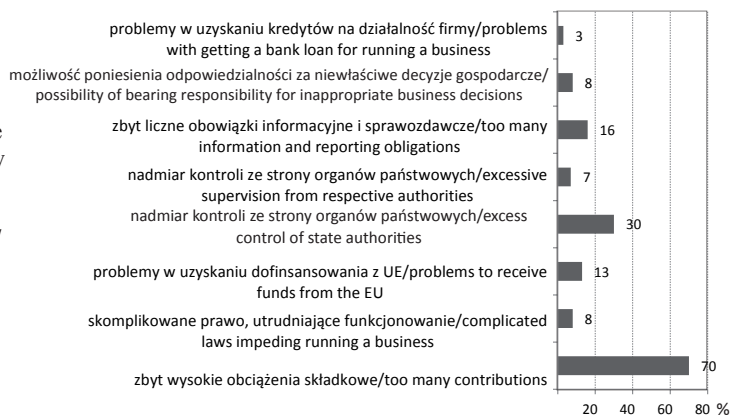
Srednie firmy napotkały trudności w uzyskaniu kredytów na działalność firmy (28%), problemy ze zbyt wysokim obciążeniem składkowym (24%), skomplikowanym prawie utrudniającym funkcjonowanie (16%), nadmiarze kontroli ze strony organów państwowych (16%), a także w mniejszym stopniu na problemy w uzyskiwaniu dofinansowań z UE (8%) oraz zbyt licznych obowiązków informacyjnych i sprawozdawczych (6%). Dane przedstawiono na rysunku 4.

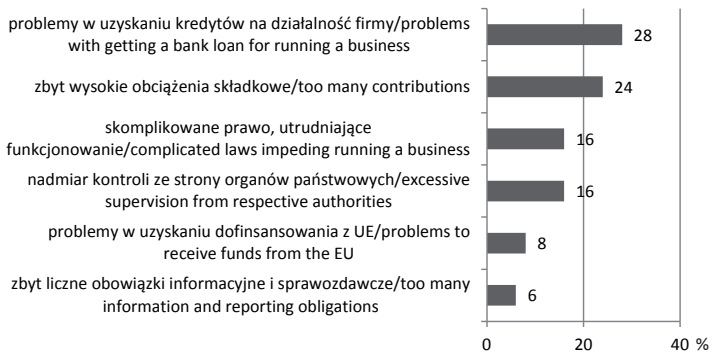
1. zbyt wysokie obciążenia składkowe/*too many contributions*
2. skomplikowane prawo utrudniające funkcjonowanie/*complicated laws impeding running a business*
3. zbyt wysokie obciążenia podatkowe/*too high taxes*
4. zbyt liczne obowiązki informacyjne i sprawozdawcze/*too many information and reporting obligations*
5. możliwość poniesienia odpowiedzialności finansowej za niewłaściwe decyzje gospodarcze/*possibility of bearing responsibility for inappropriate business decisions*
6. żadnych problemów/*no problems*

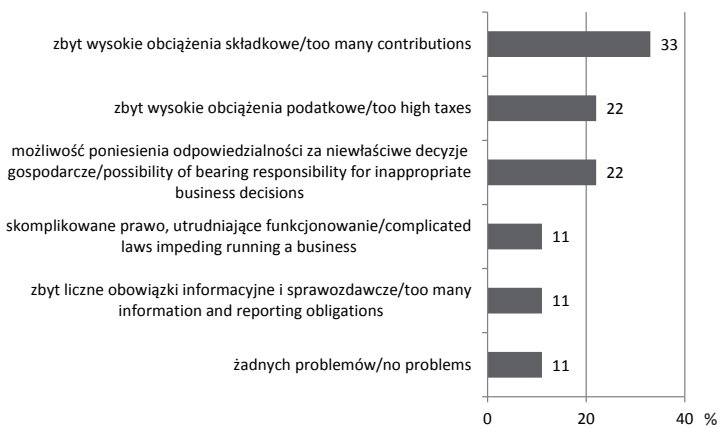
Rysunek 2. Problemy napotkane w prowadzeniu mikroprzedsiębiorstwa w opinii badanych przedsiębiorców, n = 52
Figure 2. Problems connected with running a microbusiness in the opinion of surveyed entrepreneurs, n = 52
 Źródło: opracowanie własne
Source: own study

Rysunek 3. Problemy napotkane przez badanych przedsiębiorców w prowadzeniu małych przedsiębiorstw, n = 52
Figure 3. Problems connected with running a small business in the opinion of surveyed entrepreneurs, n = 52
 Źródło: opracowanie własne
Source: own study

Rysunek 4. Problemy napotkane w prowadzeniu średnich przedsiębiorstw w opinii respondentów, n = 52
Figure 4. Problems connected with running a medium business in the opinion of surveyed entrepreneurs, n = 52
 Źródło: opracowanie własne
Source: own study

Rysunek 5. Problemy napotkane przez badanych w prowadzeniu przedsiębiorstw, n = 52 samozatrudniających
Figure 5. Problems connected with running a self-financing business in the opinion of surveyed entrepreneurs, n = 52
 Źródło: opracowanie własne
Source: own study

Przedsiębiorcy prowadzący firmy samozatrudniające do największych problemów zaliczyli zbyt wysokie obciążenia składkowe (33,0%), wysokie obciążenia podatkowe (22,0%), możliwość poniesienia odpowiedzialności finansowej za niewłaściwe decyzje gospodarcze (22,0%), skomplikowane prawo utrudniające funkcjonowanie (11,0%) oraz liczne obowiązki informacyjne i sprawozdawcze. Prowadzenie działalności gospodarczej bez problemów wskazało 11,0% badanych przedsiębiorców (rys. 5).

W kwestionariuszu znalazło się pytanie o to, jak przedsiębiorcy oceniają gminę Dobre jako miejsce do prowadzenia działalności gospodarczej. Zdecydowana większość badanych przedsiębiorców (49%) uznała sytuację w gminie za odpowiednią i dostateczną, 22% ankietowanych uważało ją za dobrą, 14% – bardzo dobrą, 8% – niedostateczną, natomiast 7% nie miało zdania. Mikroprzedsiębiorcy przyznali gminie Dobre ocenę dostateczną – 45% odpowiedzi dobra udzieliło 3% badanych, a bardzo dobra 11%, taka sama liczba badanych nie miała zdania. W małych przedsiębiorstwach, podobnie jak w mikroprzedsiębiorstwach, oceniono gminę jako miejsce do prowadzenia swojego przedsiębiorstwa w stopniu: dostatecznym – 50%, dobrym – 25%, bardzo dobrym – 12% i 13% niedostatecznym. 50% przedsiębiorców prowadzących średnie firmy uznało gminę za dobre miejsce do prowadzenia działalności, ocenę dostateczną i niedostateczną wskazało po 25% badanych. Firmy samozatrudniające w 50% wskazały ocenę dostateczną, natomiast po 25% dobrą i bardzo dobrą.

Gmina Dobre realizuje różne projekty finansowane ze środków unijnych. W okresie od 14.07.2006 do 31.01.2007 roku zrealizowano projekt wynikający ze Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, priorytet 2. „Wzmocnienie zasobów ludzkich w regionach”, działanie 2.4. „Reorientacja zawodowa osób zagrożonych procesami restrukturyzacyjnymi”, który polegał na przeprowadzeniu trzech kursów: obsługi wózków jezdniowych z wymianą butli gazo-

wych, kursu na zawodowe prawo jazdy kategorii C oraz na spawacza. Koszty projektu pokryto w 75% z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) i w 25% z budżetu państwa. Od 1.05.2008 do 30.06.2009 roku zrealizowany został projekt będący częścią Programu Operacyjnego „Kapitał ludzki” na lata 2007-2013, priorytet 9. „Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach”, działanie 9.5. „Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich”. Projekt umożliwił przeprowadzenie kursów przekwalifikujących na prawo jazdy kategorii C+E dla 15 osób. Został sfinansowany w 85,0% z EFS i w 15,0% z budżetu państwa. Gmina Dobrze jest sygnatariuszem „Porozumienia o współpracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich powiatu radziejowskiego”, którego głównym celem jest poprawa jakości życia mieszkańców poprzez działania stymulujące rozwój społeczno-gospodarczy. Jednym z obszarów działania tej inicjatywy jest podejmowanie wspólnych działań kwalifikujących się do wsparcia ze środków EFS. Porozumienie współpracuje z regionalnym ośrodkiem EFS we Włocławku. Gmina Dobrze jest także członkiem Lokalnej Grupy Działania Powiatu Radziejowskiego w ramach osi 4. „Leader” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, której celem jest pobudzenie potencjału rozwojowego poszczególnych wsi, wyrównywanie szans konkurencyjności danego obszaru także pod względem prowadzenia działalności gospodarczej.

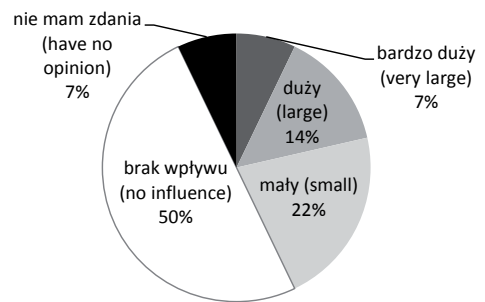
Badani przedsiębiorcy w 50% uznali, że wstąpienie Polski do UE nie miało znaczącego wpływu na prowadzenie ich działalności gospodarczej. Pozostałe oceny ukształtowały się następująco: 22% uznało, że akcesja do UE miała mały wpływ na prowadzenie przedsiębiorstwa, 14% – wskazało na duży wpływ, 7% – na bardzo duży, natomiast 7% przedsiębiorców nie miało zdania (rys. 6).

Mikroprzedsiębiorcy wskazali na zdecydowany brak wpływu wstąpienia Polski do UE (80%) i tylko 20% uważało, że wpływ ten był mały. Małe przedsiębiorstwa odczuły duży i bardzo duży wpływ wstąpienia Polski do UE na prowadzenie działalności gospodarczej odpowiednio: w 38% i 14%, natomiast 24% badanych przedsiębiorców stwierdziło mały wpływ, a brak wpływu oraz zdania na ten temat – po 13%. W średnich przedsiębiorstwach w 50% odnotowano bardzo duży wpływ wstąpienia Polski do UE na prowadzenie firmy, a 25% badanych stwierdziło duży wpływ i 25% mały. W przedsiębiorstwach samozatrudniających wpływ akcesji oceniono jako duży w 50%, w 25% stwierdzono brak wpływu, a 25% badanych nie miało zdania. W jednym z pytań respondenci zostali zapytani o to, czy korzystają z funduszy europejskich przeznaczonych na rozwój przedsiębiorstwa. Większość przedsiębiorców (86%) zaznaczyło, że nie korzystali z funduszy europejskich na rozwój firmy, a jedynie 14% udzieliło odpowiedzi twierdzącej. Największy odsetek takich pozytywnych odpowiedzi odnotowano w kategorii mikroprzedsiębiorstw.

Podsumowanie

Zdecydowana większość badanych firm istnieje od co najmniej 6 lat i dłużej, tym samym można stwierdzić, że mamy do czynienia z doświadczonymi przedsiębiorcami. Większość przedsiębiorców pozytywnie oceniła gminę Dobrze jako miejsce do prowadzenia działalności gospodarczej. Warto zauważyć, że najlepiej gminę ocenili przedstawiciele mikroprzedsiębiorstw, a najgorzej średnich przedsiębiorstw. Gmina aktywnie angażuje się w realizację projektów przewidzianych w programach operacyjnych finansowanych z EFS, mających na celu aktywizację zawodową i pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców.

Wśród problemów napotykanym w prowadzeniu działalności gospodarczej respondenci najczęściej wymieniali: zbyt wysokie obciążenia składowe, skomplikowane prawo utrudniające

Rysunek 6. Wpływ wstąpienia Polski do UE na prowadzenie działalności gospodarczej
Figure 6. Influence of the integration of Poland with the European Union on running a business
 Źródło: opracowanie własne
Source: own study

funkcjonowanie, problemy w uzyskaniu dofinansowania ze środków UE, zbyt wysokie obciążenia podatkowe, nadmiar kontroli ze strony organów państwowych, zbyt liczne obowiązki informacyjne i sprawozdawcze, możliwość poniesienia odpowiedzialności za niewłaściwe decyzje gospodarcze oraz problemy w uzyskaniu kredytów na działalność firmy. Wysokie obciążenia składkowe były wskazywane jako główne problemy przez przedsiębiorców prowadzących mikroprzedsiębiorstwa, małe przedsiębiorstwa oraz osoby samodzielnie prowadzące działalność gospodarczą, natomiast przedsiębiorcy prowadzący średnie przedsiębiorstwa podkreślali, że głównymi problemami, z którymi się borykają, są trudności w uzyskaniu kredytów na działalność firmy.

Wyniki badań wskazują, że ocena wpływu wstąpienia Polski do UE na prowadzenie działalności gospodarczej nie jest jednoznaczna. Można zauważyć, że w zależności od wielkości i zasięgu działania przedsiębiorstwa oceny te były różne. Badani przedsiębiorcy reprezentujący mikroprzedsiębiorstwa wskazywali, że wstąpienie Polski do UE nie wywarło wpływu na ich działalność gospodarczą lub wpływ ten był mały. Z kolei przedstawiciele małych przedsiębiorstw przyznawali, że fakt ten miał duży, a nawet bardzo duży wpływ na funkcjonowanie ich firm. Według przedsiębiorców, akcesja Polski do UE miała największe znaczenie dla średnich przedsiębiorstw, natomiast w przypadku osób samodzielnie prowadzących firmę zdania na ten temat były podzielone. Większość jednak zapewniała, że wstąpienie Polski do UE miało duży wpływ na ich działalność gospodarczą.

Literatura

- Knopik R. 2009: *Cele i ogólne zasady pomocy*, [w:] T. Kierzkowski, A. Jankowska, R. Knopik (red.), *Fundusze strukturalne oraz Fundusz Spójności*, Wyd. C.H. Beck, Warszawa, 13-33.
- Ładysz J. 2008: *Polityka strukturalna Polski i Unii Europejskiej*, PWE, Warszawa.
- Musiłowska I., Sapała M. 2010: *Procedury pozyskiwania środków pomocowych Unii Europejskiej*, [w:] *Kompendium wiedzy o Unii Europejskiej*, E. Małuszyńska, B. Gruchman (red.), PWN, Warszawa, 304-326.
- Oręziak L. 2009: *Finanse Unii Europejskiej*, PWN, Warszawa.
- Prymaka K., Kendyś M. 2012. *Rola funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w rozwoju regionalnym Unii Europejskiej w latach 2007-2013*, [w:] A. Sadowski, A. Wyszkowski (red.), *Fundusze europejskie a rozwój gospodarczy*, Wyd. Uniwersytetu Białostockiego, Białystok, ss. 112-119.
- Szymańska A. 2008: *Fundusze unijne i europejskie 2007-2013 dla samorządu terytorialnego*, Wyd. Placet, Warszawa.
- Śliwa J. 2008: *Fundusze unijne bez tajemnic*, Wyd. WZ Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.

Summary

The study was conducted in September and October 2011 among the entrepreneurs operating in the Dobre community. The study consisted of completing the questionnaire by 52 respondents randomly selected, represented businesses of different sizes, the territorial scope of action and different industries. An important source of information were statistical data obtained in the Municipal Office in Dobre and the District Labour Office in Radziejów. As the studies have shown, Polish accession to the European Union on 1 May 2004 has brought many new opportunities and business development opportunities such as grants, development programs, funds, removal of barriers to foreign trade. Still, business development in Dobre community, is limited by barriers such as the tax burden and contributory, bad credit system or complicated procedures impeding the use of EU funds. Studies have shown that these factors are an obstacle to the development of mainly micro and small enterprises.

Adres do korespondencji
prof. dr hab. inż. Sławomir Zawisza, mgr inż. Michał Michalski
Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy
Zakład Ekonomiki i Doradztwa w Agrobiznesie
ul. Kordeckiego 20, 85-225 Bydgoszcz
tel. (52) 340 80 81, 340 80 84
e-mail: zawisza@utp.edu.pl